

Кой какво обещава за защитените зони от „Натура 2000“ – и устройството, свързано със защитената природа в България? Предизборните програми през есента на 2021 г

(Тома Белев, Зелени закони)

Дойдоха третите за тази година национални избори и е време да видим какво обещават политическите партии за опазване на българската природа в рамките на Европейската екологична мрежа Натура 2000. Тук отчитаме, че **обещаното не е като даденото** – в програмата на ГЕРБ за изборите през 2009 г. беше обещано да се издадат заповеди за всички Натура 2000 зони до края на мандата им, а днес през 2021 година близо две трети от зоните от директивата за местообитанията още нямат своите заповеди и България е изправена пред наказателна процедура (от 234 зони, са издадени общо 84 заповеди). Но **въпреки това условие, е важно да знаем какви са представите на основните политически играчи за защитените зони и Натура 2000 мрежата и как адресират основните им проблеми** – липса на научно начало, липса на превантивни мерки за опазване на видове и местообитания, недостатъчен персонал и познания в администрацията, загуба на площи и популации.

Направихме отново преглед на предизборните програми и установихме, че ПП **„Има такъв народ“** е променил програмата си в сравнение с първите избори и за това ще започнем с нея. В новата си заявка ИТН залагат на: „Опазване, поддържане и възстановяване на биоразнообразието и екосистемите чрез обявяване на защитени зони и въвеждане на национално и регионално управление на Натура 2000“ и на „Разработване на специфични за Натура 2000 цели и мерки при реализацията на големи инфраструктурни проекти с национално и европейско финансиране.“ Обявяването на нови защитени зони е интересна заявка, доколкото досега България отчита липса на пропуски в мрежата Натура 2000. Естествено ЕК няма да се противопостави на включването на нови зони в мрежата, стига те да отговарят на изискванията за наличие на целеви за опазване видове и местообитания. Заявката за регионални органи за управление на мрежата Натура 2000 се доближава до представите на ПП ГЕРБ за това как се управлява мрежата и до отдалечаване на управлението от преките собственици и стопани. Представата на ПП ИТН, че специфични цели и мерки за зоните са необходими при реализацията на големи инфраструктурни проекти се сблъскват челно с изискването на директивата тези мерки и цели да са изготвени за всяка защитена зона и за тяхната липса България вече е изправена пред наказателна процедура.

В предизборната си програма **партия ГЕРБ обещава по-добра защита на видове и местообитания** чрез изпълнение на мерките от Националната приоритетна рамка за действие за „Натура 2000“. Лошото, е че защитата на видовете се реализира чрез мерки по чл. 6.2 и чл. 12 от Директивата за местообитанията, а рамката за действие е в изпълнение на чл. 8 от директивата. Също така зад думите остава фактът, че бъдещата рамка за действие се изготвя от фирмата изготвила настоящата, а нейното изпълнение беше пълно фиаско и се наложи през 2020 г. да се променя. ГЕРБ обещава да продължат финансирането на дейности, свързани с управлението на защитени територии и зони от Националната екологична мрежа. Това обещание е конституционно задължение и въпросът е какво е финансирането за мрежата? Трябва да подчертаем, че държавният бюджет, за съжаление, продължава да отделя между 6 и 8 милиона

годишно за опазване на биоразнообразието, както преди 15 години, като даже не отчита инфлацията и увеличените разходи за заплати и издръжка.

Основна част от точките в програмата на ГЕРБ, свързани с Натура, ще се работят в офис и на компютър - създаване на специализирани бази данни и визуализации, оценка на състоянието на екосистемите и екосистемните услуги, устойчивостяване и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура, планове за управление, промени на законодателство. Извън тях се обещава спазване на директивите - като подобряване на природозащитното законодателство и мерки за защита/възстановяване на екосистеми и присъщото им биоразнообразие извън „Натура 2000“.

В предизборната програма на новият политически играч **ПП Продължаваме промяната** защитените зони от Натура 2000 са адресирани чрез мярката „Реален контрол върху незаконно строителство и дейности в защитените територии и защитени зони.“ Това естествено няма как да реши проблемите пред управлението на националната екологична мрежа, но както се казва е едно добро начало.

В предизборната платформа **„Визия за България“ на Българската социалистическа партия** темите, свързани с "Натура 2000" мрежата, са представени семпло и превратно – обещава се в защитените територии от "Натура 2000" (NB Терминът е неправилен, защото в България защитените територии са национални, а площите, опазвани от европейската мрежа са "защитени зони") да се създават „зелени“ урбанизирани територии и зелени сгради, като „основен и неотменим критерии за модерна архитектура“ и строителство в тях. Във втория програмен документ „Акценти от предизборна платформа 2021“ липсва акцент за Натура 2000, но виждаме записан „План за възстановяване на унищожени влажни зони по поречието на р. Дунав“, което би могло да даде нови алтернативи за поминък е този като цяло изоставаш регион. В третият политически документ подготвен за изборите „Предложения на БСП за мерки през първите 100 дни на управление“ близо до темата с Натура 2000 е само мярката „Спешен план за действие за отстраняване на многото наказателни процедури, някои от които касаят спирането на над 40 големи инфраструктурни проекти в редица оперативни програми“ защото знаем, че точно проблемите установени три наказателни процедури за Натура 2000 спъват европейското финансиране за много проекти. Трябва да подчертаем, че всички опити да се решат проблемите само заради финансирането ще бъдат неуспешни – защото директивите изискват систематични и последователни действия от страните членки.

Семплата предизборна програма на **Движението за права и свободи** за ускорено догонващо икономическо развитие, основано на зелената икономика също не отделя и дума за екологичната мрежа Натура 2000 и защитените зони. Независимо от „зеленото“ ѝ представяне, в нея не съществува думата "природа".

Вниманието, което се отделя на Натура 200 мрежата, в предизборната програма на Обединение „Демократична България“ е най-голямо от всички разгледани политически програми. Обединението си поставя за основна цел в тази област да подобри състоянието на всички застрашени видове и екосистеми. В конкретните мерки са посочени обявяване на всичките защитени зони, създаване на обществени съвети за всяка защитена зона с участието на заинтересованите страни, развитие на науката, насочена към биоразнообразието, включително гражданската наука, дигитализация и публичност на всичката информация свързана с Натура 2000, разработване и прилагане на планове за управление на всички защитени зони, прилагане на плановете за действие за изчезващи видове и създаване на системата за строга защита на видове, която до този момента така и не бе създадена, независимо, че се изисква от член 12 на Директивата за местообитанията.

В програмата на **„Демократична България“** са включени и финансови мерки за опазване на природата, като създаване на фонд „Защитени територии и Натура 2000“ на базата на такси от ползвания и екосистемни услуги, който да подкрепя управлението на Натура 2000, защитените територии и опазване на застрашени видове и стартиране на национална програма за изкупуване на частни дюни, степи, влажни зони, гори и други важни местообитания. Обединението предлага запазване и увеличаване на публичната собственост в зона А на черноморското крайбрежие чрез целенасочено изкупуване. Спиране на застрояването на морския бряг.

Сред мерките на обединението стоят и такива свързани с подобряване на управлението на мрежата Натура 2000 – от конкретното „Увеличаване на заплатите на рейнджърите“, през въвеждането на принципите за почтеност и професионализъм в управлението на защитените територии и на защитени зони в Натура 2000 до стратегически мерки като сертифициране за добро управление по стандарта „Зелен списък“ на Международния съюз за защита на природата и въвеждане на системи за адаптивно управление и оценка за ефективността на управлението.

Много амбициозно звучат и обещанията на „Демократична България“, свързани с класическите защитени територии като тройно увеличаване на дела на строго защитените територии и увеличаване на националните защитени територии чрез придвижване на незаконно затлачени процедури от последните 20 години. Тук трябва да отчетем, че България е на предпоследно място по дял на защитените територии сред страните на Европа и последните десет години практически бяха нулеви по отношение неговото увеличаване.

Делът в предизборна програма на **Коалиция „Исправи се Бг! Ние идваме!“**, отделен за защитените зони, е малък, но с голяма категоричност – „Забрана на строителството в защитени зони - дюни, морския бряг, природни паркове и др.“. Както знаете от нашите публикации за дюните, проблемът не се корени в липсата на забрана за строителство върху дюни, каквато има, а кой и как определя кои са дюните. Коалицията предлага и развитие на **конституционната защита на българската природа, нещо което е наложително след решенията от последните седмици на Конституционният съд за необжалваемостта на заповедите за защитените зони и противконституционността на два текста от ЗУТ забраняващи строителство без приложена улична регулация.**

Това са политиките за "Натура 2000", обещани от основните политически играчи – от широки и подробни, през кратки и конкретни до никакви. Каква ще е тя реално през следващите години ще зависи от волята на всеки, който гласува на изборите на 4 април.